

Mūzika revolūciju laikā

1. Pāru darbs. Izlasi dziesmas vārdus! Pārrunā ar savu solabiedru, par ko vēstī šī dziesma!

1.1. Dziediet pēc dzirdes Borisa Reznika dziesmu “Atmostas Baltija” ar Valda Pavlovskā vārdiem!

“Atmostas Baltija”

Boriss Rezniks, Valdis Pavlovskis

♩ = 80

Trīs mā - sas jū - ras ma - lā stāv, Tās ne - spēks un no - gu - rums māt. Tur
bra - dā - ta ze - me un dvē - se - les, trīs tau - tu gods un prāts. Bet tor - ņos - jau
lik - te - ņa zva - ni skan, un jū - ra ban - go - ties sāk. Trīs mā - sas no mie - ga
mo - du - šas, par se - vi pas - tā vēt nāk. At - mos - tas Bal - ti - ja, at - mos - tas Bal - ti - ja,
Lie - tu - va, Lat - vi - ja, I - gau - ni - ja!

1.2. Noklausies dziesmas videoierakstu! Apraksti, kādā situācijā šī dziesma tika izpildīta!

2. Izlasi ziņu un noskaties videostāstu par Atmodas laiku Latvijā 1991. gadā! Ko tas tev atklāj?

Atceries, ko esi mācījies vēsturē par revolūcijām! Uzraksti savas pārdomas! Kas ir Latvijas brīvības simbols? Kurām jomām, tavuprāt, atbilst “Dziesmotā revolūcija” Baltijā? Izsaki savu viedokli par mūzikas nozīmi revolūciju laikā!

Revolūcija – apzīmējums krasām izmaiņām, kas būtiski pārveido vai iznīcina esošo kārtību. Plašākā nozīmē revolūcija ir būtisks pavērsiens dabas, sabiedrības, tehnoloģiju, kultūras vai domāšanas attīstībā.

Politikā revolūcija ir būtiska, parasti vardarbīga valsts, sabiedriskās iekārtas maiņa. Revolūcijas tēma allaž saistījusi māksliniekus. Piemēram, mākslinieks Ežēns Delakruā savā slavenajā gleznā “Brīvība uz barikādēm” attēlo 1830. gada “Jūlija revolūcijas” dalībniekus. Sieviete ar trīskrāsu karogu rokā, nosaukta par Mariannu, ir kļuvusi par Francijas brīvības simbolu.

Ludvigs van Bēthovens un revolūcijas laika mūzika

Ludvigs van Bēthovens (1770–1827) – klasicisma un agrīnā romantisma pārstāvis mūzikā. **Brīvība, brālība, vienlīdzība** bija revolūcijas ideāli.

Ludvigs van Bēthovens savā agrīnajā daiļradē bija tiešs **J. Haidna** un **V. A. Mocarta** tradīciju turpinātājs. Taču jaunībā viņš ir bijis fanātisks “**Franču revolūcijas**” un tās ideālu atbalstītājs. Par to liecina Bēthovena ieraksts drauga albumā: “Palīdzēt, kur vien ir iespējams, brīvību mīlēt vairāk par visu, nenoliegt patiesību pat ne karaļa troņa priekšā”. Viņa 3. simfonija, saukta par “**Heroisko simfoniju**” (1803), sākotnēji tika veltīta **Napoleonam Bonapartam**, taču vēlāk, kad Napoleons pasludināja sevi par imperatoru, komponists vīlās viņā un no titullapas izkasīja veltījuma vārdus.

3. Klausies L. van Bēthovena 3. simfonijas 1. daļu! Simfonisko orķestru diriģenti simfonijas sākumu raksturojuši, ka “tas ir kā sitiens pa seju”. Ieklausies un analizē mūzikas noskaņu, raksturu un to, kādi mūzikas izteiksmes līdzekļi to rada! Klausies un salīdzini ar simfonijas 2. daļas sākumu (15:00)!

1. daļa

Skaņkārtā _____

Melodija _____

Temps _____

Dinamika _____

Ritms _____

Izpildītājsastāvs _____

Mūzikas tēls _____

2. daļa

Skaņkārtā _____

Melodija _____

Temps _____

Dinamika _____

Ritms _____

Izpildītājsastāvs _____

Mūzikas tēls _____

Revolucionārās dziesmas

4. Noskaties videofilmas “Napoleons Bonaparts” fragmentu! Raksturo mūziku, kas skanēja filmā! Salīdzini mūzikas raksturu ar E. Delakruā gleznas reprodukcijas radīto noskaņu!

Ežēns Delakruā (1798–1863)
“Brīvība uz barikādēm”

Mūzika ir līdzeklis, lai emocionāli uzrunātu un aizrautu tautas masas. Daudzas revolucionārās dziesmas ir kalpojušas ar mērķi uzmundrināt cīnītājus pirms došanās kaujā.

Kara inženieris **Klods Žozefs Ružē de Lils**, atrazdamies aktīvajā armijā pierobežas pilsētā Strasbūrā, radīja revolucionāro dziesmu “Marseljēzu”, tā kļuva tautā populāra. Napoleona laikā tā bija revolucionārā dziesma, kura aicināja cīnītājus uz barikādēm. Vēlāk “Marseljēza” kļuva par Francijas Republikas valsts himnu.

“Uz priekšu, tēvu zemes dēli,
Mums atmirdzējis slavas rīts!
Pret varmācības slogu cēli
Jau kaujas karogs vaļā tīts!”

4.1. Dziedi Kloda Jozefa Ružē de Lila dziesmas 1. posmu pēc notīm, pēc tam noklausies “Marseljēzu”! Raksturo izpildījuma atšķirību ar filmas fragmentā (par Napoleonu) dzirdēto! Dziedi latviski ar augstāk ievietotajiem vārdiem!

La Marseillaise Claude-Joseph Rouget de l'Isle

Alla marcia *f*

Voice: *f* Allons enfants de la Pa - tri - e, Le jour de

Piano: *f*

gloire est ar - ri - vé. Con - tre nous, de la ty - ran - ni - e, L'é - ten -

dard sanglant est le - vé, l'é - ten - dard sanglant est le - vé *ff* Entendez *p*

5. Veic nelielu pētījumu par “Dziesmoto revolūciju” Latvijā, iztaujā savus vecākus, vecvecākus par 1991. gada vēsturiskajiem notikumiem Latvijā, to saistību ar Baltijas valstīm! Pastāsti par savu pētījumu klasesbiedriem!

6. Noklausies latviešu revolucionāro dziesmu “Ar kaujas saucieniem uz lūpām”! Izlasi Ligitas Ašmes rakstu “Kuru piektā gada dziesmu atceramies”! Uzraksti galvenās atziņas par revolucionārajām dziesmām un to, kāda nozīme tām bija revolūciju laikā!

6.1. Dziedi pēc notīm revolucionāro dziesmu “Ar kaujas saucieniem uz lūpām” ar J. Akuratera vārdiem (mūzikas autors nav zināms)! Raksturo dziesmas galveno ideju! Kurā pantā tā ir izteikta? Kādi ritma elementi dominē revolucionārajās dziesmās? Ar kādu mūzikas žanru to var salīdzināt?

1. Ar kaujas saucieniem uz lūpām,
Ar karstām sirdīm kritāt jūs,
Bet jūsu nāve svētā, brīvā,
Kā talismans mums dārga būs.	3. Miers jums! Nu jūsu lūpas mēmas,
Bet viņu mēmums skaļi sauks...
Un cīņai gadiem jauni pulki
No kalpinātās tautas augs.
2. Un asinis, kas nevainīgas
Uz balta sniega kvēloja,
Tās neizkvēlos gadu gadus –
Tās kvēlos mūsu karogā.	4. Bet tev, tu, varmāka uz troņa,
Priekš tevis mums jau zobens trīts!
Priekš taviem slepkavām un bendēm
Aust atmaksas un soda rīts!
5. Kas dzīvs, tas ies uz asins kauju,
Un pilis kritīs, troņi grūs...
Jums, mirušiem, lai mūžam slava!
Mēs, dzīvie, ejam atriebt jūs!	